

ПРОЕКТНА РОБОТА ЯК ЗАСІБ ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Школа як соціально-педагогічна система покликана забезпечити досягнення таких освітніх результатів, які відповідали б цілям розвитку особистості й сучасним вимогам суспільства. Щоб гідно жити в сучасному суспільстві, особистість повинна бути компетентною в різних сферах діяльності. Школа має допомагати учням у оволодінні технологіями життєтворчості, створити умови для розкриття потенціалу самопізнання, самооцінки, самореалізації, інтеграції в соціокультурному просторі. Компетентнісний підхід покликаний подолати прірву між освітою і життям.

Серед технологій, що застосовуються на сучасному етапі для оцінювання рівня сформованості ключових компетенцій, учителі-практики віддають перевагу таким, як:

- 1) обговорення ситуативних завдань,
- 2) використання методу проєктів,
- 3) постановка проблемних завдань,
- 4) використання дослідної роботи.

Метою навчання іноземних мов є оволодіння спілкуванням на рівні культур, підготовка до потенційного спілкування з носіями мов.

Огляд наукової літератури (Ш.А. Амонашвілі, А.М.Богущ, В.Г.Демидова, Т.Н. Калечиц, О.О. Леонт'єв, У.Л.Ляенеметс) переконує, що проєктна методика, оскільки вона базується на загально-педагогічних принципах (особистісно-діяльнісний підхід до навчання) та принципах навчання іноземних мов (висока комунікативність, циклічність), є серед них чи не найважливішою.

Проєкт – це робота, яка самостійно планується й реалізується учнями. Під час виконання проєкту спілкування англійською мовою органічно поєднується з інтелектуально-емоційною діяльністю у формі гри, інтерв'ю, "подорожі". Це передбачає визначення мети кожного уроку не тільки з позиції надбання учнем знань та вмінь, але й з огляду на прогресивні зміни в структурі його особистості. Бо метою та завданням програми впровадження компетентісно-виховного процесу є реалізація самодостатньої моделі випускника як життєздатної особистості, що прагне до творчості, самореалізації й розвитку. Опановуючи культуру проєктування, школяр привчається творчо мислити, самостійно планувати свої дії, удосконалює свої навички й культуру міжособистісного спілкування та співробітництва.

Це співпадає з ключовими компетентностями учнів:

- 1) пізнавальною,
- 2) особистісною (розвитком індивідуальних здібностей і таланту);
- 3) самоосвітньою (здатністю до самонавчання, організації власних прийомів освіти, відповідальністю за рівень самоосвітньої діяльності, гнучким застосуванням умінь та навичок в умовах швидких змін);
- 4) соціальною (співпрацею, роботою в команді, комунікативним навичкам, здатністю самостійно приймати рішення і прагнути до розуміння власних потреб і вимог, соціальним єднанням, умінням визначити особисту роль у суспільстві, культурою міжособистісних стосунків).

У проєктній методиці чітко виражена тенденція до інтеграції у викладанні багатьох дисциплін (географія, фізика, астрономія, біологія). Зміст кожного проєкту співвідноситься з рівнем розвитку підлітка, його інформованістю. Учителю допомагає учневі у виборі інформаційних джерел.

Аналіз методичної літератури дозволяє виокремити наступні риси проєкту:

1. Проєкт передбачає тривалу дослідну діяльність, яка планується, реалізується й оцінюється самими учнями.
2. У процесі роботи над проєктом здійснюється взаємопов'язане навчання всіх видів мовленнєвої діяльності.
3. Виконання проєкту реалізує інтеграцію знань, навичок та вмінь з різних галузей науки і власного життєвого досвіду.
4. Створення проєкту стимулює активну класну та позакласну діяльність.
5. Виконання проєкту спрямоване на одержання певного кінцевого продукту у вигляді письмового документа, оформленого буклету, стіннівки, відеофільму тощо.

Організація проєктивної діяльності учнів є, крім досягнення певного конкретного результату з набуття навичок передбачає використання іноземної мови на всіх етапах використання проєкту як на уроці так і під час самостійної позааудиторної роботи. З метою засвоєння знань завдання вчителя в такому разі полягає в організації роботи учнів так, щоби спонукати їх до спілкування іноземною мовою навіть у позаурочний час.

Нами апробовано дві моделі реалізації навчання: лінійну та інтегративну.

1) *Лінійна модель* була запропонована американським дослідником Calvin Woodward. Навчання за цією моделлю відбувається таким чином: спочатку передаються базові знання, які потім закріплюють у тренуванні, і лише на третьому етапі учні, використовуючи ці знання, створюють власний продукт.

Адаптуючи цю модель до навчання ІМ у середній школі, можна визначити таку послідовність її реалізації: учні засвоюють необхідний мовний і мовленнєвий матеріал, виконують вправи на формування й розвиток необхідних мовленнєвих навичок і вмінь володіння цим матеріалом, а після цього починають роботу над проєктом. Така модель роботи над проєктом представлена в більшості зарубіжних навчально-методичних комплексів з англійської мови. Покажемо її таблицею (див. табл. 1).

2. *Інтерактивну модель* запропонував Charles Richards, який наполягав на природному навчанні, яке було пов'язане з інтересами учнів. Проєктне навчання в його розумінні означає, що вчитель і учні спочатку домовляються про опрацювання певної проблеми, після цього разом планують подальший процес навчання і визначають, які завдання їм будуть необхідні для розв'язання проблеми. Необхідні знання, навички та вміння учні одержують у коротких навчальних сесіях, які чергуються з фазами проєктної роботи. У кінці презентуються результати проєктної роботи та аналізується навчальний процес.

ЛІНІЙНА МОДЕЛЬ організації навчального процесу з ІМ на основі проектів
КРОК 1: Мовленнєва підготовка учнів до проекту в цілому
КРОК 2: Вибір теми проекту
КРОК 3: Визначення готового продукту
КРОК 4: Планування ходу проекту
КРОК 5: Збирання інформації
КРОК 6: Викладення та аналіз інформації
КРОК 7: Презентація проекту
КРОК 8: Оцінювання та аналіз проекту

Проект реалізується в чотири етапи: етап підготовки проекту, етап виконання проекту, презентація проекту і підбиття підсумків.

Метою підготовчого етапу є планування діяльності учнів з виконання проекту, а саме: виокремити основні напрями діяльності, розподілити учнів у мінігрупи, які працюватимуть за цими напрямками, визначити формат очікуваного кінцевого продукту, спрямувати шляхи і джерела пошуку інформації для реалізації дослідження, а також способи презентації результатів дослідження тощо. На цьому етапі відбувається ознайомлення учнів з новим мовним і мовленнєвим матеріалом з теми.

До підготовчого проекту включаються рецептивні, рецептивно-репродуктивні, умовно-комунікативні вправи, які представлені такими видами завдань: визначення теми повідомлення, виділення основної інформації з тексту та визначення логіки побудови висловлювання. Завершення підготовчого етапу передбачає виконання рецептивно-продуктивних вправ та обговорення в малих групах плану проектної роботи, формування мети і визначення кінцевого продукту проекту.

На виконавчому етапі проекту здійснюється розвиток умінь учнів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності під час виконання рецептивних і продуктивних комунікативних вправ на уроках та під час пошуку інформації для проекту в позаурочний час. На цьому етапі учні виконують вправи, які готують їх до виконання проекту, на формування задуму висловлювання, поєднання частин висловлювання в цілий текст, логічну побудову власного висловлювання. До виконавчого етапу відносяться також вправи, які є власне проектом. Учні навчаються складати анкети, проводити інтерв'ю, писати звіт. Їх також навчають статистичних способів викладення одержаної інформації: у графіках, схемах, таблицях. Учні оволодівають прийомами письмового оформлення проекту і його усної презентації. Крім того в цей етап включені поточні звіти учнів про хід роботи та заповнення звітних форм. Покажемо це на таблиці (див. табл. 2).

Таблиця 2

ІНТЕРАКТИВНА МОДЕЛЬ організації навчального процесу з ІМ на основі проектів.
КРОК 1: Вибір теми проекту
КРОК 2: Визначення кінцевого продукту
КРОК 3: Планування ходу роботи над проектом
КРОК 4: Мовна (мовленнєва) підготовка учнів до кроку 5-го
КРОК 5: Збирання інформації
КРОК 6: Мовна (мовленнєва) підготовка учнів до кроку 7-го
КРОК 7: Викладення та аналіз інформації
КРОК 8: Мовна (мовленнєва) підготовка учнів до кроку 9-го
КРОК 9: Презентація проектів
КРОК 10: Оцінювання та аналіз проектів

Презентаційний етап передбачає власне презентацію результатів проектної діяльності. На цьому етапі учні готуються до усної відповіді під час виконання рецептивних та продуктивних комунікативних вправ.

Головною метою підсумкового етапу є аналіз та оцінювання проектної діяльності і проектів учнів. З цією метою учням пропонується спеціально розроблена система звітування, яка полягає в регулярному заповненні звітних форм та перевірці результатів проектної діяльності в міні групах і оцінка проекту в цілому, а також оцінка роботи своїх одногрупників. Учитель аналізує отриману інформацію і використовує її для загального оцінювання діяльності учнів. Підсумковий етап представлений вправами для контролю рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції учнів.

*СИСТЕМА ВПРАВ
(інтегрований проект)*

ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП.

1. Вправи для формування лексичних навичок мовлення.
2. Вправи для формування граматичних навичок мовлення.
3. Вправи для формування інтонаційних навичок мовлення.
4. Вправи для планування ходу проекту.

Типи вправ:

- рецептивні та рецептивно-репродуктивні,

- умовно-комунікативні.

ВИКОНАВЧИЙ ЕТАП

1. Вправи для розвитку вмінь аудіювання, говоріння, читання, письма.
2. Вправи для організації пошуку письмової інформації.
3. Вправи для навчання укладання анкети.
4. Вправи для навчання планування і проведення інтерв'ю.
5. Вправи для організації проведення опитування.
6. Вправи для навчання графічних способів викладення інформації.
7. Вправи для навчання написання доповіді.

Типи вправ:

- рецептивні й репродуктивні,
- продуктивні й комунікативні.

ПРЕЗЕНТАЦІЙНИЙ ЕТАП.

1. Вправи для письмового оформлення доповіді.
2. Вправи для навчання усної презентації проектів.
3. Вправи для організації презентації проекту.

Типи вправ:

- рецептивні й продуктивні,
- комунікативні.

ПІДСУМКОВИЙ ЕТАП.

1. Вправи для контролю сформованості мовленнєвих навичок говоріння, аудіювання, читання та письма.
2. Вправи для оцінювання проектів.

Типи вправ:

- рецептивні, рецептивно-репродуктивні,
- умовно-комунікативні,
- продуктивні, комунікативні.

ВИМОГИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ УСПІШНУ РОБОТУ УЧНІВ У ПРОЕКТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

1. У команді немає лідерів.
2. Команди не змагаються.
3. Всі члени команди повинні отримати задоволення від спілкування і від того, що виконують проектну роботу.
4. Кожен повинен отримати задоволення від почуття впевненості в собі.
5. Відповідальність за кінцевий результат несуть всі члени команди.

Працюючи над проектом, учні вчаться самостійно оцінювати себе, свою діяльність, свої мовленнєві здібності, результати, бачити результати подальшого вдосконалення у вивченні іноземної мови. Учням пропонується заповнити таблицю самооцінювання, що дозволяє побачити рівень досягнень теми. За трибальною шкалою учні повинні оцінити свої досягнення з таких пунктів:

- а) я засвоїв лексичний матеріал;
- б) я засвоїв граматичний матеріал;
- в) я можу скласти монологічне висловлювання з теми;
- г) я можу розпитати про... (скласти діалог, взяти участь у обговоренні проблеми з теми);
- д) я можу написати статтю, листа, повідомлення,
- е) я можу на слух розуміти іншомовне мовлення (моїх товаришів, аудіо запису, відео матеріалів);
- ж) я можу розуміти основну ідею прочитаного друкованого матеріалу (літературний текст, газетні та журнальні статті).

Крім того, учням пропонується контрольний аркуш, де зазначається сфера комунікативних умінь і навичок, що потребують коригування та тренування. Все це дозволяє вчителю проаналізувати позитивні та негативні сторони вивченої теми з метою уникнення прогалин у подальшому плануванні роботи.

Отже, проводячи аналіз упровадження методики проекту, можна дійти висновку про те, що ця технологія є великим стимулом для пізнання та дослідження світу учнями, розвитку особистості кожної дитини. Методика проекту дозволяє підвищувати інтерес до предмета, завдяки чому можна досягти більш якісного та ефективного навчання іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Амонашвили Ш.А.* Психологические особенности усвоения второго языка школьниками / Ш.А. Амонашвили // Иностранный язык в школе, 1986. – №2. – С. 18.
2. *Выготский Л.С.* Собрание сочинений в 6 томах / Л.С. Выготский. – М. : Педагогика, 1982. – Т. 4 – С. 432
3. *Калечиц Т.Н.* Внеклассная и внешкольная работа с учащимися / Т.Н. Калечиц. – М. : Просвещение, 1980. – С. 261.
4. *Леонтьев А.А.* Раннее обучение иностранным языкам / А.А. Леонтьев // Русский язык за рубежом, 1986. – № 5. – С. 20.
5. *Ляэнеметс У.Л.* О применении языковых знаний вне урока / У.Л. Ляэнеметс // ИЯШ, 1988. – №6. – С.53-54.
6. *Савина С.Н.* Внеклассная работа по иностранному языку в средней школе / С.Н. Савина. – М. : Просвещение, 1991. – С. 207.
7. *Яновская М.Г.* Нравственное воспитание и эмоциональная сфера личности / М.Г. Яновская // Классный руководитель, 2003. – № 4. – С. 24-29.

Подано до редакції 26.10.09

Стаття представляє проект як сучасну форму організації процесу вивчення іноземної мови, забезпечуючи можливість самоосвіти дітей як важливий фактор розвитку особистості. Стаття демонструє дві моделі та чотири етапи розвитку такої роботи учнів.

Ж.В. Калиновская

**ПРОЕКТНАЯ РАБОТА КАК СРЕДСТВО ПРИВЛЕЧЕНИЯ ДЕТЕЙ К ВНЕКЛАССНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
РЕЗЮМЕ**

Статья представляет проект как современную форму организации процесса изучения иностранного языка, обеспечивая возможность самообразования детей как важный фактор развития личности. Статья демонстрирует две модели и четыре этапа развития такой работы учеников.

Zh. V. Kalynovska

PROJECT WORK AS A WAY OF INVOLVING CHILDREN IN OUT-OF-SCHOOL ACTIVITY

SUMMARY

The article presents a project as a modern form of organizing the process of learning a foreign language promoting children's self-education as an important factor of developing their personalities. The article demonstrates two models and four stages in the development of such work of students.
